

## ОЦИФРУВАННЯ ПДВ – ЕЛЕКТРОННЕ ВИСТАВЛЕННЯ РАХУНКІВ І КЛИРЕНСНА СИСТЕМА ЯК МОДЕЛЬ

Auszubildend Thien-Steuerberatung GmbH & Co. KG

Vellandstraße 2, D-26892 Dörpen, Deutschland

E-mail: [zaec\\_1985@meta.ua](mailto:zaec_1985@meta.ua)

**Мета** статті полягає у дослідженні особливостей європейського досвіду використання електронних рахунків, щодо електронного адміністрування податку на додану вартість та практичного впровадження електронних рахунків в Україні. З 1 січня 2019 року в Європейському Союзі (Італія) запроваджено вимогу електронного виставлення рахунків. Компанії повинні створювати електронні рахунки-фактури для продажів B2G, B2B і B2C і надсилати їх одержувачу рахунка-фактури у визначеному форматі XML через центральну платформу. Це дозволяє податковим органам здійснювати контроль, який помітно зменшив розрив ПДВ у перші кілька місяців після його введення. **Методи:** дослідження базується як на загальнонаукових методах, так і на специфічних правових методах, за допомогою яких розробляються різні наукові положення та доктринальні підходи щодо розуміння поняття та сутності юридичних фікцій, а також їх значення в аналізованій правовій сфері. **Результати:** Україна все ще відстає у використанні таких цифрових можливостей. З метою боротьби з шахрайством, а також для зменшення витрат компаній на дотримання вимог, слід розглянути можливість запровадження обов'язкового та значною мірою стандартизованого електронного виставлення рахунків із центральною платформою передачі. Особливо це стосується B2B продажів. Крім того, комплексний стандартизований обмін рахунками-фактурами створює величезні можливості для автоматизації процесів у сфері бухгалтерського обліку. **Обговорення:** включення транзакцій B2C слід проаналізувати більш детально. У будь-якому випадку треба приділити увагу (принаймні) загальнонаціональному впровадженню, яке має бути добре підготовленим, а також ранньому залученню всіх причетних учасників. Україна повинна вирішити, як вона хоче реагувати на цей розвиток подій, враховуючи новаторську роль ЄС. Виявляється, італійська процедура оформлення з обов'язковим електронним виставленням рахунків-фактур визначає курс на цифровий ПДВ і тому може бути використана як план для можливої української системи. Італійський досвід перевіряється на предмет його можливості передачі в Україну: які можливості та ризики існують для адміністрації та компаній після впровадження та які моменти є актуальними після впровадження.

**Ключові слова:** електронний рахунок; шахрайство; електронне виставлення рахунків; B2B продажі; автоматизація процесів.

**Постановка проблеми та її актуальність.** Податок на додану вартість (ПДВ) є основним із непрямих податків, спрямованим на наповнення державного бюджету України. Своєю чергою, ПДВ є одним із найпроблемніших податків тому, що він складний в обчисленні та обліку у

зв'язку з постійними змінами в його адмініструванні, неузгодженістю нормативних актів і недосконалою податковою системою. Ухвалення Податкового кодексу України не вирішило зазначені проблеми, але наблизило чинне податкове законодавство до сучасних стандартів ад-

міністрування непрямих податків Європейського Союзу.

**Аналіз досліджень і публікацій з проблеми.** Дослідженню актуальних питань, пов'язаних з адмініструванням ПДВ, присвячено праці таких науковців і фахівців-практиків, як В. Андрушенко, О. Василик, А. Крисоватий, В. Єфименко, Р. Пославська. Однак усі ці дослідження були проведені до введення і початку функціонування системи електронного адміністрування ПДВ в Україні або ж були присвячені окремим питанням щодо організації процесу адміністрування.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** В останні роки в Європейському Союзі було вжито багато заходів для усунення розриву ПДВ [1]. Розрив ПДВ, який визначається як різниця між очікуваним і фактичним надходженням від ПДВ, включає збитки через шахрайство та ухилення від сплати податків, а також збитки через неплатоспроможність, адміністративних помилок і податкового структурування. У 2017 році дефіцит ПДВ тільки в Німеччині оцінюється в понад 25 мільярдів євро; в Італії дефіцит в 34 мільярди євро. У всьому Європейському Союзі половина держав-членів отримала більше ніж на десять відсотків менше доходів, ніж очікувалося [2]. Заходи, спрямовані на зменшення цього розриву, зосереджуються на боротьбі з шахрайством. З цією метою на рівні Союзу прийнято багато засобів, або вони відкриті для всіх держав-членів. Інтенсифіковано використання інституцій ЄС та різні рівні адміністративного співробітництва. У майбутньому може бути створено додатковий інформаційний обмін даними від постачальників платіжних послуг. Крім того, пакет електронної комерції призначений для вирішення проблеми відсутності податкової чесності багатьох компаній, що здійснюють замовлення поштою з третіх країн. Прецедентне право Європейського суду також бере на себе зобов'язання з боку держав-членів протидіяти зловживанням і шахрайству. Механізм швидкого реагування дозволяє всім державам-членам до 2024 року розпорядитися про зворотне нарахування для відповідних груп товарів або послуг у відповідь на раптові серйозні випадки шахрайства. Це спеціально призначено для

обмеження карусельних транзакцій [3]. Цей захід використовувався багатьма державами-членами. На додаток до цих обов'язкових вимог Союзу, держави-члени в принципі можуть прийняти додаткові правила, такі як солідарна відповідальність, яка реалізована в Польщі та Іспанії [4]. Однак принцип пропорційності обмежує ефективність таких правил. На додаток до цих варіантів, які є єдиними в усьому Союзі або принаймні відкритими для всіх держав-членів, окремі держави-члени успішно застосували до комісії з надання дозволу на вжиття спеціальних заходів. Італія пішла цим шляхом як із електронним виставленням рахунків, так і із запровадженням системи обмежених розділених платежів.

Розподіл потоку платежів на сплату податків і оплату рахунків-фактур регулюється ЄС – Комісія відхилила це як загальносоюзне рішення. Однак Італія, як і Польща, наразі має дозвіл використовувати цю процедуру тимчасово. Чеська Республіка дотримується подібного підходу на добровільній основі. Спеціальні заходи, які відрізняються від держави-члена до держави-члена, зокрема, виглядають дуже сумнівними. Вони суперечать єдиній системі ПДВ. Спеціальні заходи були схвалені лише на обмежений час.

Таким чином, поточну ситуацію можна розуміти державами-членами як експериментальну фазу. Тим не менш, існує ризик того, що роздроблена держава стане постійною – як ми всі знаємо, ніщо не є таким постійним, як тимчасове рішення. Тому вже існує потреба в діях щодо дорожньої карти, яка має призвести до знову єдиної системи ПДВ. Можливості цифрових інструментів – і, зокрема, обов'язкове впровадження електронних систем виставлення рахунків – мають відігравати центральну роль у майбутній системі ПДВ. Машиночитані дані рахунків-фактур відкривають нові можливості для автоматизованого контролю для податкових адміністрацій.

При запровадженні такого контролю слід розрізняти підходи до звітності та підходи до очищення. Характерним для підходів до звітності є те, що дані рахунка-фактури передаються адміністрації лише після його виставлення.

Це може відбуватися або через більший проміжок часу, наприклад, під час аудиту, або майже в реальному часі. Процес оформлення – це дизайн електронних систем виставлення рахунків, у яких рахунок-фактура стає дійсним лише після підтвердження від адміністрації. Тому адміністрація отримує відомості про рахунок-фактуру до того, як його можна надіслати одержувачу. Це створює ще більший потенціал для боротьби з шахрайством. Водночас виклик не слід звужувати до мети боротьби з шахрайством та ухиленням від сплати податків. Швидше, саме зараз, коли національні стандарти ще не встановлені, є чудова можливість встановити загальносоюзні стандарти і, таким чином, сприяти цифровізації податкового законодавства та спрощенню збору податків.

Вже існує багато підходів до цифровізації законодавства про податок з продажів: Європейський законодавець уже зробив перший крок для створення необхідних рамкових умов для «цифрового рахунку». З 2013 року стаття 218 Директиви про ПДВ дозволяє надсилати електронний рахунок-фактуру замість паперового. Однак одержувач рахунку-фактури має погодитися на використання електронного рахунку-фактури відповідно до статті 232 Директиви про ПДВ. Окрім того, електронні рахунки-фактури не обов'язково є структурованими даними, тобто даними, які можуть бути оцінені машиною. Крім того, Директива 2014/55/ЄС щодо електронного виставлення рахунків-фактур для державних закупівель [5, с. 1-11] вимагає від державних адміністрацій отримувати та обробляти структуровані електронні рахунки-фактури. Однією з цілей цієї директиви є встановлення значною мірою єдиного синтаксису для усунення бар'єрів у торгівлі. Формат рахунків також має бути придатним для сектора B2B і, таким чином, сприяти широкому поширенню електронних рахунків-фактур [5, с. 1-11].

Однак практична сфера застосування обмежена з двох аспектів: по-перше, охоплюються лише державні клієнти. З іншого боку, зобов'язання поширюється лише на одержувачів послуг, але не на тих, хто їх надає. Таким чином, національні законодавці повинні регулю-

вати, чи має видача електронного рахунка також бути обов'язковою в цьому контексті.

Наслідком цього є непослідовне впровадження з різними зобов'язаннями на федеральному та земельному рівнях і між федеральними землями навіть у Німеччині. Загальним підходом до звітності, який можна розглядати як попередника електронних систем виставлення рахунків, є передача даних рахунків-фактур, зареєстрованих у бухгалтерському обліку. Якщо передати вчасно, це дуже схоже на передачу електронного рахунка-фактури без фактичного надсилання електронного рахунка-фактури одержувачу. Іспанія, наприклад, дотримується такого підходу: законодавство Іспанії щодо електронних рахунків-фактур відображає європейське законодавство. У секторі B2G існує зобов'язання передавати структуровані електронні рахунки-фактури. У приватному секторі повинні виконуватися лише вимоги Директиви щодо системи ПДВ, особливо для електронних рахунків-фактур щодо автентичності походження, цілісності їх вмісту та читабельності [6].

Зобов'язання видавати електронні рахунки-фактури існує лише в особливих сферах, і навіть тоді потрібна згода замовника. Це означає, що навряд чи можна отримати будь-які дані, які можуть бути оцінені фінансовою адміністрацією. Однак з 1 липня 2017 року існує зобов'язання негайно передавати дані рахунків-фактур через систему SII (Sistema de Suministro Inmediato de Informacion) [7, с. 220]. Компанії, які вже повинні подавати щомісячні декларації з ПДВ, мають надавати облікові дані для вхідних та вихідних рахунків-фактур, транзакції всередині співтовариства та активи. Кінцевий термін подання даних рахунка-фактури становить лише кілька днів. Дані передаються у форматі XML і тому можуть бути автоматично оцінені податковими органами. Угорщина також створила подібну платформу 1 липня 2018 року [8].

Зобов'язання надавати податковим органам податкові дані у цій формі через онлайн-інструмент не є новим: у сфері податків на прибуток передача бухгалтерських даних, наприклад, у формі документів SAFT вже давно є звичайною практикою в багатьох країнах. Німецький E-Bilanz також можна віднести до

цієї категорії. Окрім того, деякі країни вже використовують контроль майже в реальному часі, автоматичне порівняння даних і використання програмного забезпечення для аналізу ризиків [9, с. 221]. Однак необхідною умовою для цього є наявність даних, які можна обробляти.

Однак правова ситуація в Італії є ще ширшою і заслуговує на особливу увагу: обов'язкове електронне виставлення рахунків із центральною передачею рахунків-фактур для платників податків, які проживають в Італії, було запроваджено там 1 січня 2019 р. Особливість італійського підходу полягає в тому, що він виходить за рамки простої передачі даних рахунків-фактур: рахунки-фактури є дійсними лише після їх пересилання податковими органами. Приймаються лише документи рахунків-фактур, які відповідають формальним вимогам. Якщо вони цього не роблять, відправник отримує сповіщення про відмову. Передаванню рахунку-фактури передують (автоматична) реєстрація та затвердження адміністрацією. Таким чином, італійська система є процедурою оформлення, яка також супроводжується передачею рахунку-фактури через систему податкового адміністрування. В Італії пересилання одержувачу означає видачу рахунку-фактури, оскільки якщо рахунок-фактура відхиляється системою передачі, рахунок-фактура повертається відправнику і, отже, більше не є дійсним.

Італія бере на себе роль піонера в Європейському Союзі. Однак у багатьох країнах Латинської Америки процедури оформлення використовуються протягом багатьох років і часто помітно збільшували податкові надходження. Однак вони не завжди включають операції B2C. Замість цього відбувається підтвердження, наприклад, шляхом повернення хешу рахунка-фактури з адміністративним ключем. Будь-який тип рахунку-фактури теоретично може бути забезпечений цим кодом, який пізніше можна перевірити на правильність інформації та автентичність документа [10, с. 449]. Це означає, що в цій системі все ще можливі рахунки-фактури у форматі PDF та на папері. У деяких штатах реєстрацію та сертифікацію також передано сертифікованим приватним постачальникам.

Такі підходи можуть мати менш агресивний вплив на процеси виставлення рахунків у приватному секторі та можуть залучити менше ресурсів податкової адміністрації. У той же час, однак, вони не пропонують компаніям переваги економії коштів і автоматизації, як обіцяє італійський підхід через виключно цифрові рахунки-фактури через центральну точку контакту. Реалізація італійської моделі, а також збільшення впровадження підходів до звітності в Іспанії та Угорщині, наприклад, свідчать про зростаючу динаміку в дискурсі навколо електронних рахунків-фактур у Європейському Союзі. Франція також нещодавно закріпила запровадження обов'язкової системи електронних рахунків-фактур для продажів B2B. Законодавча влада залишила відкритим питання щодо того, чи повинні видача електронних рахунків-фактур або передача даних рахунків-фактур стати обов'язковими, і тому ще не прийняла рішення щодо оформлення чи звітності. Підхід встановлений. Реалізація розрахована на період між 2023 і 2025 роками. До того часу податкова адміністрація повинна буде визначити найкращий можливий підхід після всебічного аналізу та отримання схвалення Європейської ради [11]. Завдяки цьому добровільному зобов'язанню французького законодавчого органу електронні рахунки-фактури нарешті з'явилися на континенті.

**Висновки.** Тепер Україна має вирішити, як вона хоче реагувати на цей розвиток подій, враховуючи новаторську роль ЄС. Виявляється, італійська процедура оформлення із обов'язковим електронним виставленням рахунків-фактур визначає курс на цифровий ПДВ і тому може бути використана як план для можливої української системи. Описується правова історія походження італійської системи. Функціональність системи пояснюється більш детально. Це включає коло створення зобов'язаних компаній і показує, як можна створювати, надсилати та отримувати електронні рахунки-фактури. Потім італійський досвід перевіряється на предмет його можливості передачі в Україну: які можливості та ризики існують для адміністрації та компаній після впровадження та які моменти є актуальними після

впровадження? Підводячи підсумок, можна сказати, що електронні рахунки-фактури слід сприймати позитивно, і що в Україні є потреба в діях.

### *Література*

1. Center for Social and Economic Research und Institute for Advanced Studies, Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2019 Final Report, 2019. URL: [ec.europa.eu/taxation\\_customs/sites/taxation/files/vatgap-full-report-2019\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vatgap-full-report-2019_en.pdf).

2. Center for Social and Economic Research und Institute for Advanced Studies; Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2019 Final Report, 2019, S. 19.

3. Ine Lejeune, Stein de Maeijer und Liesbeth Vermeire, Quick Reaction Mechanism against EU VAT Fraud, *International VAT Monitor* 2013, S. 94 (94-96).

4. Basiert auf Art. 205 MwStSystRL; bezüglich Polen siehe: [EN] Jan Sarnowski und Pawel Selera, Reducing the VAT Gap – Polish Experience and Legislative Measures Introduced in Years 2016-2018, *International VAT Monitor* 2019, S. 121 (122); zu Spanien: [EN] Ana Prósper-Almargo, Joint and Several Liability as a Measure to Tackle VAT Fraud: The Spanish Perspective, *Intertax* 2019, S. 304 (310-311).

5. Richtlinie 2014/55/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 16. April 2014 über die elektronische Rechnungsstellung bei öffentlichen Aufträgen (ABl. L 133 vom 6.5.2014, S. 1–11).

6. Art. 233 und 246 MwStSystRI; [ES] Real Decreto 1619/2012, de 30 de noviembre (BOE núm. 289, de 01.12.2012, p. 83180), Art. 8, 9.

7. [ES] Real Decreto 596/2016, de 2 de diciembre (BOE núm. 294, de 06.12. 2016, p. 85173); [ES] Real Decreto 1075/2017, de 29 de diciembre (BOE núm. 317, de 30 de diciembre de 2017, p. 130690), siehe auch: [ES/EN] [www. agenciatribu-](http://www.agenciatribu-)

[taria.es/AEAT.internet/en\\_gb/G417/informacion.shtml](http://taria.es/AEAT.internet/en_gb/G417/informacion.shtml); für eine kurze Beschreibung siehe: [EN] Nicoletta Petrosino, Are You Ready for the Tax Technology?, *International VAT Monitor* 2019, S. 59 (60) mit Verweis auf [EN] Luis María Romero Flor, The New Spanish Immediate Information Supply System, *International VAT Monitor* 2018, S. 220.

8. [EN] EU Kommission und CEF Digital, eInvoicing in Hungary, 2020. URL: [ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/eInvoicing+in+Hungary](http://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/eInvoicing+in+Hungary).

9. [ES] Agencia Tributaria, Nuevo sistema de gestión del IVA basado en el Suministro Inmediato de Información. URL: [www.agenciatributaria.es/AEAT.internet/Inicio/Ayuda/Modelos\\_Procedimientos\\_y\\_Servicios/Ayuda\\_P\\_G417\\_IVA\\_Llevanza\\_de\\_libros\\_registro\\_SII\\_Informacion\\_general/Nuevo\\_sistema\\_de\\_gestion\\_del\\_IVA\\_basado\\_en\\_el\\_Suministro\\_Inmediato\\_de\\_Informacion.shtml](http://www.agenciatributaria.es/AEAT.internet/Inicio/Ayuda/Modelos_Procedimientos_y_Servicios/Ayuda_P_G417_IVA_Llevanza_de_libros_registro_SII_Informacion_general/Nuevo_sistema_de_gestion_del_IVA_basado_en_el_Suministro_Inmediato_de_Informacion.shtml)), zum data matching in Australien: [EN] Auditor General, The Australian Taxation Office's Use of Data Matching and Analytics in Tax Administration, ANAO Audit Report No. 30 2007–08 (verfügbar unter [www.anao.gov.au/work/performance-audit/australian-taxation-offices-use-data-matching-and-analytics-tax](http://www.anao.gov.au/work/performance-audit/australian-taxation-offices-use-data-matching-and-analytics-tax)) oder dem Einsatz von risk assessment software u.A. in Österreich: Michael Huber, Sebastian Lacher und Berndt Zinnöcker, Digitalisierung in dedr Umsatzsteuer, *ÖStZ* 2019, S. 221.

10. [EN] Newton Oller de Mello et al, The Implementation of the Electronic Tax Documents in Brazil as a Tool to Fight Tax Evasion, in *Recent Advances in Systems*, Nikos Mastorakis et al (Hrsg.) 1. Auflage 2009, S. 449 (452-453).

11. [FR] République Française, Projet de Loi des Finances pour 2020, 27.09.2019 (verfügbar unter. URL: [http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/textes/l15b2272\\_projet-loi.pdf](http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/textes/l15b2272_projet-loi.pdf)), Art. 56.

## DIGITIZATION OF VAT – E-INVOICING AND CLEARANCE SYSTEM AS A MODEL

Auszubildend Thien-Steuerberatung GmbH & Co. KG  
Vellandstraße 2, D-26892 Dörpen, Deutschland  
E-mail: zaec\_1985@meta.ua

*The **purpose** of the article is to study the features of the European experience in using electronic invoices, regarding the electronic administration of value added tax and the practical implementation of electronic invoices in Ukraine. From January 1, 2019, the European Union (Italy) introduced the requirement for electronic invoicing. Companies must create electronic invoices for B2G, B2B and B2C sales and send them to the invoice recipient in a defined XML format through a central platform. This allows the tax authorities to exercise control, which significantly reduced the VAT gap in the first few months after its introduction. **Research methods:** the study is based on general scientific methods as well as specific legal methods, with the help of which various scientific positions and doctrinal approaches to the development of ideas regarding understanding the concept and essence of legal fictions, as well as their significance in legal sphere, have been analyzed. **Results:** Ukraine still lags behind in using such digital opportunities. In order to combat fraud and reduce compliance costs for companies, the introduction of mandatory and largely standardized electronic invoicing with a central transmission platform should be considered. This is especially true for B2B sales. In addition, the complex standardized exchange of invoices creates huge opportunities for automating processes in the field of accounting. **Discussion:** the inclusion of B2C transactions should be analyzed in more detail. In any case, attention should be paid to (at least) nationwide implementation, which should be well prepared and early involvement of all involved actors. Ukraine must decide how it wants to respond to this development. Given the pioneering role of the EU. It turns out that the Italian registration procedure with mandatory electronic invoicing sets the course for digital VAT and can therefore be used as a blueprint for a possible Ukrainian system. The article describes the legal history of the origin of the Italian system and explains its functionality in more detail. It covers the creation of bound companies and shows how you can create, send and receive e-invoices. The Italian experience is examined for its transferability to Ukraine: what opportunities and risks exist for the administration and companies after implementation and what points are relevant after implementation.*

**Key words:** *electronic invoice; fraud; electronic invoicing; B2B sales; process automation.*

*Стаття надійшла до редакції 21.10.2024*

ISSN 2307-9061 (Print)

ISSN 2663-3949 (Online)

# ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК

---

## ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО

---

4 (73) 2024

Наукові праці Київського авіаційного інституту

Київ – 2024

УДК 347.82(082)

Наукові праці Київського авіаційного інституту. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». – К. : КАІ, 2024. – № 4 (73). – 260 с.

У правовому журналі висвітлено результати досліджень учених університету та провідних закладів вищої освіти і наукових установ України та зарубіжних країн з актуальних проблем повітряного, космічного, а також інших галузей права.

Для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів.

In the compilation of highlights research results of university researchers and leading scientific institutions of Ukraine on urgent problems of air, space and other areas of law.

For scientists, teachers, post-graduate students, masters of sciences and students.

*Рекомендовано до друку  
вченою радою Державного університету «Київський авіаційний інститут»  
(протокол № 1 від 19 грудня 2024 р.)*

Зареєстровано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення  
Витяг з Реєстру суб'єктів у сфері медіа – реєстрантів R30-01883  
Рішення від 16.11.2023 № 1420

*Постановою президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. № 1-05/3, наказ Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2015 р. № 528 про перереєстрацію видання, Збірник наукових праць Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі «Юридичні науки». Наказом МОН України від 17 березня 2020 р. № 409 «Про затвердження рішень атестаційної колегії міністерства щодо формування переліку наукових фахових видань України від 6 березня 2020 року» Збірник наукових праць Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» віднесено до наукових фахових видань категорії Б.*

*Журнал індексується у міжнародних наукометричних базах даних ICV 2023 (Index Copernicus).*

**Адреса редакційної колегії:**

03680, Київ-58, проспект Любомира Гузара, 1, корп. 1, ауд. 446

Тел. (044) 406-70-35, e-mail: [pravo@nau.edu.ua](mailto:pravo@nau.edu.ua)

© Київський авіаційний інститут, 2024

ISSN 2307-9061

## РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

*Сопілко Ірина Миколаївна* – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного і адміністративного права юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут» (головний редактор), Україна

*Юринець Юлія Леонідівна* – доктор юридичних наук, професор, заступник декана юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут» (відповідальний секретар), Україна

*Алієв Амір Ібрагім огли* – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Бакинського державного університету, Азербайджанська Республіка

*Бюнгенберг Марк* – доктор юридичних наук, професор, директор Європейського Інституту Саарландського університету, Німеччина

*Вінце Аттіла* – доктор юридичних наук, професор кафедри європейського публічного права, Університет Андраші, Угорщина

*Вишновецька Світлана Василівна* – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

*Волкова Юлія Анатоліївна* – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Київського університету ринкових відносин, Україна

*Калюжний Ростислав Андрійович* – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

*Колчеллі Валентина* – дослідник Національної дослідницької ради, керівник європейських проектів Жана Моне «Європеїзація через інструменти приватного права» (EuPlaw), Університет Перуджі, Італія

*Копиленко Олександр Любимович* – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, академік Національної академії наук України, Народний депутат України, Україна

*Корошець Деміан* – доктор юридичних наук, професор, професор факультету права Люблянського університету, Республіка Словенія

*Лихова Софія Яківна* – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

*Лонг Жоель* – доцент, викладач сімейного права, координатор юридичної клініки з прав дітей, Університет Турину, Італія

*Мануель Девід Массено* – доцент кафедри права та фахівець із захисту даних, старший науковий співробітник, член координаційного комітету лабораторії UbiNET Комп'ютерна безпека та кіберзлочинність IPBeja – Beja Politechnic, Португалія

*Мозгава Марек* – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права і кримінології факультету права та адміністрування Університету Марії Кюрі-Склодовської, Республіка Польща

*Мартин Бельтран Сауседа* – доцент юридичного факультету Автономного університету Сан-Луїс-Потосі, Мексика

*Ноджак Агата* – доктор юридичних наук, Інститут права, економіки та адміністрації, Педагогічний університет ім. Комісії народної освіти в Кракові; керівник проекту «Захист основних прав в ЄС», Республіка Польща

*Осіждевіч Джоанна* – кандидат юридичних наук, доцент, директор Центру досліджень міжнародної правової комунікації, Варшавський університет, Республіка Польща

*Панова Оксана Олександрівна* – доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

*Токарева Ксенія Сергіївна* – доктор юридичних наук, доцент кафедри конституційного і адміністративного права юридичного факультету Державного університету «Київський авіаційний інститут», Україна

*Хуан Мануель Фараміньян Гілберт* – доктор права, професор, професор (почесний професор) міжнародного публічного права та міжнародних відносин в Університеті Хаен, член Ради директорів, Іберо-Американський інститут авіаційного та космічного права, Іспанія

*Штефан Хобе* – доктор габілітований у галузі права, професор, Кельнський університет, Федеративна Республіка Німеччина

*Якулін Від* – доктор філософії в галузі права, професор, професор факультету права Люблянського університету, Республіка Словенія

## EDITORIAL BOARD

*Sopilko Iryna Mykolaivna* - Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Constitutional and Administrative Law of the State University «Kyiv Aviation Institute» (Editor-in-Chief), Ukraine

*Iurynets Yulia Leonidivna* - Doctor of Law, Professor, Deputy Dean of the Law Faculty of the State University «Kyiv Aviation Institute» (Executive Secretary), Ukraine

*Aliyev Amir Ibrahim oglu* - Doctor of Law, Professor, Dean of the Faculty of Law, Baku State University, Azerbaijan Republic

*Büngenberg Mark* - Doctor of Law, Professor, Director of the European Institute, Saarland University, Germany

*Vintse Attila* - Doctor of Law, Professor, Chair of European Public Law, Andrassy University, Hungary

*Vyshnevetska Svitlana Vasylivna* - Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Civil Law and Procedure, Faculty of Law, State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

*Volkova Yuliia Anatoliivna* - Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Law, Kyiv University of Market Relations, Ukraine

*Kaliuzhnyi Rostyslav Andriyovych* - Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Theory and History of the State and Law of the Faculty of Law of the State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

*Colcelli Valentina* - Researcher at the National Research Council, Head of the Jean Monnet European Projects "Europeanisation through Private Law Instruments" (EuPlaw), University of Perugia, Italy

*Kopylenko Oleksandr Liubymovych* - Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Member of Parliament of Ukraine, Ukraine

*Korošec Damian* - Doctor of Law, Professor, Professor at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Republic of Slovenia

*Likhova Sofia Yakivna* - Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Criminal Law and Procedure, Faculty of Law, State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

*Long Joël* - Associate Professor, Lecturer in Family Law, Coordinator of the Legal Clinic on Children's Rights, University of Turin, Italy

*Manuel David Massenet* - Associate Professor of Law and Data Protection Specialist, Senior Researcher, Member of the Steering Committee of the UbiNET Laboratory Computer Security and Cybercrime IPBeja - Beja Politechnic, Portugal

*Marek Mozgawa* - Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Administration, Maria Curie-Skłodowska University, Republic of Poland

*Martín Beltrán Saucedo* - Associate Professor at the Faculty of Law, Universidad Autónoma de San Luis Potosí, Mexico

*Nodžak Agata* - Doctor of Law, Institute of Law, Economics and Administration, Pedagogical University of the Commission of National Education in Krakow; Head of the project "Protection of Fundamental Rights in the EU", Republic of Poland

*Osijdziejewicz Joanna* - PhD in Law, Associate Professor, Director of the Centre for International Legal Communication Research, University of Warsaw, Republic of Poland

*Panova Oksana Olexandrivna* - Doctor of Law, Professor of the Department of Criminal Law and Procedure, Faculty of Law, State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

*Tokarieva Kseniia Serhiivna* - Doctor of Law, Associate Professor of the Department of Constitutional and Administrative Law, School of Law, State University «Kyiv Aviation Institute», Ukraine

*Juan Manuel Faramiyan Gilbert* - Doctor of Law, Professor, Professor (Emeritus) of Public International Law and International Relations at the University of Jaén, Member of the Board of Directors of the Ibero-American Institute of Aviation and Space Law, Spain

*Stefan Hobe* - Habilitated Doctor of Law, Professor, University of Cologne, Federal Republic of Germany

*Jakulin Vid* - Doctor of Philosophy in Law, Professor, Professor at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Republic of Slovenia

## ЗМІСТ

### ПОВІТРЯНЕ, КОСМІЧНЕ, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

<i>Álvaro Andrés Ericés Bravo. Human spaceflight: u.s. national legislations and regulations as space sherpas paving the path</i> .....	9
<i>Нецька Л. С., Матвієва Д. А. Державно-приватне партнерство у галузі цивільної авіації</i> .....	19
<i>Тімуш І. С., Музичка І. М. Мілітаризація космосу як правовий виклик</i> .....	30
<i>Чулінда Л. І., Савліва Н. О. Дієвість міжнародно-правових санкцій у сфері цивільної авіації проти держави-агресора</i> .....	36

### ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

<i>Бойко О. В. Правові принципи механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина</i> .....	45
<i>Макеєва О. М., Тюбай А. В. Реалізація права на пенсійне забезпечення колишніх військовослужбовців та працівників органів внутрішніх справ: питання теорії та практики</i> .....	53
<i>Свистович Р. С. Політичні масові заходи та їх вплив на формування правових норм у суспільстві</i> .....	61
<i>Цицюра В. І. Поняття та функції адміністративно-правового забезпечення особливих правових режимів в Україні</i> .....	69
<i>Череватюк В. Б., Сорока Д. В. Порівняльно-правовий аналіз адвокатської діяльності в Україні та провідних країнах Європи</i> .....	77
<i>Швачка В. Ю. Розумні строки судового розгляду у цивільному судочинстві як гарантія захисту прав людини</i> .....	87

### КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

<i>Жукова І. В. Правові аспекти реєстрації як засобу публічного адміністрування у сфері загальної середньої освіти</i> .....	97
<i>Заєць О. М. Оцифрування ПДВ – електронне виставлення рахунків і кліренсна система як модель</i> .....	103
<i>Кунев Ю. Д. «Адміністративна діяльність»: сутність, зміст і значення в предметі адміністративного права</i> .....	109
<i>Малиш О. Л. Зарубіжний досвід регулювання адміністративної процедури як інструменту забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування</i> .....	119
<i>Піскун І. І., Чунаков Р. В. Проблемні питання проходження військової служби в контексті реалізації конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни</i> .....	129
<i>Reminska Yu. Yu. Constitutional Perspective on the Right to Personal Health Sovereignty and the Right to Personal Health Care Decision-making (Comparative Aspect of European Practice)</i> .....	138
<i>Старуценко Я. В. Правові засади запобігання відмивання коштів, отриманих від обігу віртуальних активів</i> .....	146

**ЦИВІЛЬНЕ І ТРУДОВЕ ПРАВО**

<i>Вишновецька С. В., Колонська В. М.</i> Дистанційна робота як форма організації праці в умовах воєнного стану .....	154
<i>Дідук А. Г., Герасименко О. В.</i> Цифрові інновації в сімейному праві України: правовий аналіз функціоналу платформи «ДІЯ» та її вплив на еволюцію інституту сімейних правовідносин.....	161
<i>Kmetyk Kh., Lytvyn S.</i> The personal non-proprietary labour rights: a concept, the features and a classification.....	169
<i>Stadnichenko S. V.</i> Current problems of employment of socially vulnerable segments of the population: theoretical and legal aspect.....	177

**ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО**

<i>Жмур Н. В., Шпак І. М.</i> Окремі проблеми правового забезпечення авіатранспортної галузі України з позицій сучасності .....	183
<i>Малярчук Н. В.</i> Проблеми правового регулювання порядку організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом.....	191
<i>Суходольська А. А.</i> Питання захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності у законодавстві про факторинг (переміщення зобов'язань) .....	197

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ**

<i>Бондаренко О. Г., Левченко А. С.</i> Недоліки методики розслідування правопорушень, пов'язаних з вчиненням державної зради та колабораційної діяльності на непідконтрольних територіях .....	206
<i>Holdberh N. O., Kolonska V. M.</i> Digital forensics in martial law.....	213
<i>Lykhova S. Ya.</i> Topical issues of criminal liability for unlawful deprivation of liberty or abduction of a person (article 146 of the Criminal Code of Ukraine).....	219
<i>Літвінова І. Ф., Колонська В. М.</i> Конфіденційність як основоположний принцип діяльності адвокатів.....	226
<i>Тарасюк С. М.</i> Права людини в кримінальному провадженні: концептуальні основи та правове регулювання .....	233

**ПРАВОВА ОСВІТА**

<i>Легенький М. І.</i> Акредитація освітньої програми закладу вищої освіти як адміністративна процедура.....	241
--	-----

**РЕЦЕНЗІЇ**

<i>Голосніченко Д. І.</i> Рецензія на навчальний посібник Ю.Л. Юринець «Конституційне право України» .....	251
--	-----

<b>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....</b>	<b>252</b>
-----------------------------------	------------

<b>ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ.....</b>	<b>256</b>
---	------------

<b>ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТАТТІ.....</b>	<b>257</b>
--	------------

## CONTENT

### **AIR, SPACE, ENVIRONMENTAL LAW**

<i>Álvaro Andrés Erices Bravo</i> . Human spaceflight: u.s. national legislations and regulations as space sherpas paving the path .....	9
<i>Netska Liubov, Matvieva Daria</i> . Public-private partnership in the field of civil aviation.....	19
<i>Timush Iryna, Muzychka Ivan</i> . Militarization of space as a legal challenge .....	30
<i>Chulinda Liudmyla, Savliya Natalia</i> . Effectiveness of international legal sanctions in the field of civil aviation against the aggressor state .....	36

### **THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW, INTERNATIONAL LAW**

<i>Boyko Oleg</i> . Legal principles of the mechanism for protecting human and citizen rights and freedoms.....	45
<i>Makeieva Olena, Tyubay Anastasiya</i> . Realization of the right to pension provision for former military and law enforcement officers: issues of theory and practice.....	53
<i>Svystovych Roman</i> . Political mass events and their influence on the formation of legal norms in society .....	61
<i>Tsytsiura Volodymyr</i> . Concept and functions of administrative and legal provision of special legal regimes in Ukraine .....	69
<i>Cherevatiuk Victoria, Soroka Daryana</i> . Comparative legal analysis of advocacy activities in Ukraine and the leading countries of Europe.....	77
<i>Shvachka Victoria</i> . Reasonable time limits for civil proceedings as a guarantee of human rights protection .....	87

### **CONSTITUTIONAL AND ADMINISTRATIVE LAW**

<i>Zhukova Iryna</i> . Legal aspects of registration as a means of public administration in the field of general secondary education .....	97
<i>Zaiets Oleksandr</i> . Digitization of VAT – e-invoicing and clearance system as a model .....	103
<i>Kunev Yuriy</i> . «Administrative activity»: essence, content and meaning in the subject of administrative law .....	109
<i>Malysh Oleksandr</i> . Foreign experience in regulating administrative procedure as a tool to support the activities of local self-government bodies.....	119
<i>Piskun Ivan, Chunakov Roman</i> . Problem issues of military service in the context of implementing the constitutional duty to defend the homeland .....	129
<i>Reminska Yuliia</i> . Constitutional Perspective on the Right to Personal Health Sovereignty and the Right to Personal Health Care Decision-making (Comparative Aspect of European Practice) .....	138
<i>Starushchenko Yaroslav</i> . Legal framework for preventing money laundering from the circulation of virtual assets .....	146

---

CONTENT

---

**CIVIL AND LABOR LAW**

*Vyshnovetska Svitlana, Kolonska Viktoriya.* Remote work as a form of labour organisation under martial law ..... 154

*Diduk Alla, Herasymenko Oleksandra.* Digital innovations in Family Law of Ukraine: legal analysis of the functionality of the platform “DIIA” and its impact on the evolution of the institute of family legal relations ..... 161

*Kmetyk Khrystyna, Lytvyn Stepan.* The personal non-proprietary labour rights: a concept, the features and a classification ..... 169

*Stadnichenko Serhii.* Current problems of employment of socially vulnerable segments of the population: theoretical and legal aspect ..... 177

**COMMERCIAL LAW**

*Zhmur Nataliia, Shpak Inna.* Certain problems of legal support of the air transport industry of ukraine from the standpoint of modernity ..... 183

*Maliarchuk Nazar.* Problems of legal regulation of the procedure for organizing the transportation of passengers and baggage by road ..... 191

*Sukhodolska Anastasiya.* Issues of protection of the rights of business subjects in the legislation on factoring (transfers of liabilities) ..... 197

**CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY**

*Bondarenko Olena, Levchenko Anzhelika.* Shortcomings in the methodology for investigating offenses related to high treason and collaboration in uncontrolled territories ..... 206

*Holdberh Natalia, Kolonska Viktoriya.* Digital forensics in martial law ..... 213

*Lykhova Sofia.* Topical issues of criminal liability for unlawful deprivation of liberty or abduction of a person (article 146 of the Criminal Code of Ukraine) ..... 219

*Litvinova Iryna, Kolonska Viktoriya.* Confidentiality as a fundamental principle of lawyers’ activities ..... 226

*Tarasiuk Serhii.* Human rights in criminal proceedings: conceptual base and legal regulation ..... 233

**LEGAL EDUCATION**

*Legenkyi Mykola.* Accreditation of the educational program of a higher education institution as an administrative procedure ..... 241

**REVIEWS**

*Golosnichenko Dmytro.* Review of the textbook by Yu.L. Yurynets «Constitutional Law of Ukraine» ..... 251

**INFORMATION ABOUT AUTHORS ..... 252**

**REQUIREMENTS TO REGISTRATION OF THE ARTICLES ..... 256**

**EXAMPLE OF REGISTRATION OF BASIC ELEMENTS OF THE ARTICLE ..... 257**

## «АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ»: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ В ПРЕДМЕТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Державне некомерційне підприємство  
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»  
проспект Любомира Гузара, 1, 03058, Київ, Україна  
E-mail: [kunev@ukr.net](mailto:kunev@ukr.net)

**Мета:** визначити сутність, зміст і значення в предметі адміністративного права такого адміністративно-правового поняття, як «адміністративна діяльність». **Методи дослідження:** системного аналізу і синтезу, доктринального пізнання теорії адміністративного права; методи діалектичної та формальної логіки дозволили формулювати та уточнювати основні поняття адміністративної діяльності, а також метод узагальнення та моделювання нових теоретичних знань. **Результати:** визначені проблеми подальшого розвитку поняття і системи адміністративної діяльності. Подано систему діяльностей, складових системи публічного управління. Політика в адміністративній сфері формалізується в нормах адміністративного законодавства та реалізується в адміністративній діяльності, в першу чергу, як діяльності із правової взаємодії суб'єктів приватного і публічного права. Застосування поняття «адміністративна діяльність» створює єдність підходу до її правового регулювання нормами матеріального та формального адміністративного права. Зарубіжний досвід і підхід до розвитку системи публічного управління базується на фундаменті чітко вивіреної і сталої правової системи, яка забезпечує правовими засобами права і законні інтереси громадян на мінімально необхідному рівні. Запровадження поняття «публічне адміністрування», яке поглинає поняття «адміністративна діяльність» в теорії адміністративного права України, відбувається безсистемно, за відсутності розуміння його значення, змісту і місця в системі адміністративно-правових понять. **Обговорення:** аргументується положення, що правову складову публічного управління характеризують основні поняття «адміністративне право», «адміністративна діяльність», «адміністративне законодавство». Запропоновано визначення понять «адміністративна діяльність» і «публічно-адміністративна діяльність».

**Ключові слова:** адміністративна сфера; адміністративна діяльність; адміністративне право; адміністративне законодавство; предмет адміністративного права; публічне адміністрування; публічне управління; публічно-адміністративна діяльність.

**Постановка проблеми та її актуальність.** Актуальність питання пов'язана з тим, що адміністративне право повинне «захистити» права і законні інтереси громадян й одночасно забезпечувати ефективну діяльність публічної адміністрації. Це потребує від науки адміністративного права узгодженої і зрозумілої системи базових адміністративно-правових понять, які

дозволяють розвинути систему правових засобів і способів адміністративної діяльності.

Проблема полягає в тому, що поняття «адміністративна діяльність», особливо в навчальній і науковій літературі з адміністративного права, витісняється новим для нашого адміністративного права поняттям «публічне адміністрування».

## РЕЦЕНЗІЯ

DOI: 10.18372/2307-9061.73.19480

**Д. І. Голосніченко,**  
доктор юридичних наук, доцент  
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-2299-562X>

### РЕЦЕНЗІЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК Ю.Л. ЮРИНЕЦЬ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Національний технічний університет України  
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»  
Берестейський проспект, 37, 03056, Київ, Україна  
E-mail: dig007@ukr.net

Інтеграція України у світовий простір потребує викладення засадничих маркерів її державності світовими. При цьому потрібно враховувати динамічність змін підходів і поглядів у сфері модернізації Основного Закону, що триває нині в Україні. У цьому сенсі слід визнати, що оновлення навчального матеріалу шляхом видання підручників не встигає за плином часу внаслідок тривалості їх видання. Тому слушно привітати розробку з цього приводу навчальних посібників. Отже, підготовка автором Ю.Л. Юринець навчального посібника «Конституційне право України»<sup>1</sup> є доцільною та актуальною.

У посібнику, з позицій сучасного конституціоналізму та сучасного розуміння прав людини, їх гарантій та захисту, системно викладений матеріал курсу «Конституційне право України». Зміст посібника цілком відображає зміст відповідної навчальної програми та структурно відповідає самій Конституції України. Автор при цьому намагався творчо підійти до викладення навчального матеріалу, концентровано вміщуючи на сторінках видання найпринциповіші моменти та аспекти. Водночас важливо відзначити, що даний посібник враховує останні зміни до Конституції України.

Перевагою даного посібника є те, що автор надає чіткі визначення наукових термінів, які застосовуються в роботі. Для кращого розуміння матеріалу, що викладається, та грамотного практичного використання цих понять автором складений словник юридичних термінів.

Зміст наведеної бібліографії свідчить про те, що автор ґрунтував викладений матеріал на працях учених різних країн і різних часів, що, безумовно, є свідченням дотримання вченим принципу плюралізму в наукових дослідженнях.

В цілому навчальний посібник Ю.Л. Юринець «Конституційне право України» заслуговує позитивної оцінки як оригінальна творча робота, що базується на органічному поєднанні теоретичної концепції з практичним досвідом викладання курсу. Вважаю, що рецензована праця Ю.Л. Юринець є корисною для використання у навчальному процесі з права і може бути рекомендована до видання і впровадження у навчальний процес з вивчення конституційного права.

---

<sup>1</sup> Юринець Ю.Л. Конституційне право України: навч. посіб. Київ, 2024.

## ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Альваро Андрес Ерісес Браво* юрист Університету Буенос-Айреса, спеціаліст з космічного права Національного інституту повітряного та космічного права Аргентинської Республіки, член Міжнародного інституту космічного права (IISL)
- Бойко Олег Володимирович* здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Бондаренко Олена Григорівна* кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Вишиновецька Світлана Василівна* доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Герасименко Олександра Віталіївна* здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Голосніченко Дмитро Іванович* доктор юридичних наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
- Гольдберг Наталя Олександрівна* кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Дідук Алла Григорівна* кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Жмур Наталія Володимирівна* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського, повітряного та космічного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Жукова Ірина Віталіївна* кандидат наук з державного управління, доцент, старший викладач кафедри публічного управління і проектного менеджменту Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», директор Видавничої групи «Наукові перспективи»

## ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

---

*Засць Олександр Михайлович* кандидат юридичних наук, доцент, стажер *Thien-Steuerberatung GmbH & Co. KG, Німеччина*

*Кметик Христина Володимирівна* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Колонська Вікторія Михайлівна* здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Кунєв Юрій Дем'янович* доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного і адміністративного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Левченко Анжеліка Сергіївна* здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Легенький Микола Іванович* доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного і адміністративного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Литвин Степан Йосипович* доктор філософії у галузі права, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», ректор Інституту освітнього і професійного розвитку, м. Будапешт, Угорщина

*Лихова Софія Яківна* доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Літвінова Ірина Феофанівна* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Макеєва Олена Миколаївна* кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

*Малиш Олександр Леонідович* здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

## ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

---

- Малярчук Назар Вікторович* кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського, повітряного та космічного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Матвієва Дарія Анатоліївна* здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Музичка Іван Миколайович* здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Нецька Любов Степанівна* кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського, повітряного та космічного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Піскун Іван Іванович* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри військового права та правоохоронної діяльності Національного університету оборони України
- Ремінська Юлія Юріївна* доктор філософії у галузі права, головна спеціалістка відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» Національного фонду досліджень України, старший викладач кафедри конституційного і адміністративного права Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут», експертка з питань дослідницької роботи, Програма USAID «РАДА: наступне покоління»
- Савліва Наталія Олександрівна* здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Свистович Роман Степанович* кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства Житомирського інституту приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом»
- Сорока Дар'яна Валеріївна* здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Стадніченко Сергій Володимирович* кандидат юридичних наук, адвокат, докторант Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Старуценко Ярослав Володимирович* здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

## ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

---

- Суходольська Анастасія Андріївна* кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського, повітряного та космічного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Тарасюк Сергій Миколайович* доктор філософії, доцент кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Тімуш Ірина Сергіївна* доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського, повітряного та космічного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Тюбай Анастасія Вадимівна* здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Цицюра Володимир Іванович* кандидат юридичних наук, Заслужений юрист України, слухач Інституту стратегічних комунікацій Національного університету оборони України
- Череватюк Вікторія Богданівна* кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Чулінда Людмила Іванівна* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного і адміністративного права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Чунаков Роман* здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Національного університету оборони України
- Швачка Вікторія Юріївна* кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Шпак Інна Миколаївна* здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня юридичного факультету Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

# **Юридичний Вісник**

---

## **ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО**

---

**4 (73) 2024**

**Наукові праці Київського авіаційного інституту**

В авторській редакції

Підп. до друку 30.12.2024. Формат 60x84/8. Папір офс.  
Офс. друк. Ум. друк. арк. 30,23. Обл.-вид. арк. 22,85.  
Тираж 50 пр. Замовлення № 35-1

Видавець і виготівник  
Київський авіаційний інститут  
03680, Київ-58, проспект Любомира Гузара, 1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 977 від 05.07.2002